

EDI ondersteunt het handelsproces in de bloembollensektor

ir. H.P. Zwinkels

Senior adviseur
Agritect Advies
Groningenweg 6-12
2803 PV Gouda
Telefoon: 0182-571163, telefax: 0182-571037
e-mail: hz@agritect.nl

Referaat

Sinds enkele jaren wordt er gewerkt aan de introductie van EDI in de bloembollensektor. Inmiddels is het moment bereikt dat EDI in de praktijk bij de eerste gebruikers zal worden geïntroduceerd. De lange voorbereidingstijd is nodig gebleken om met de participanten in de handelsketen tot de benodigde standaardisatie te komen, software aan te passen en deze te testen. De komende jaren zal moeten blijken dat met behulp van EDI het handelsproces aan effectiviteit en efficiëntie kan winnen. In dit artikel worden de diverse stappen om zover te komen uiteengezet.

Trefwoorden: EDI, standaardisatie, bloembollensektor, ketensamenwerking

Inleiding; de bloembollenketen

Ruim 3.000 kwekers in Nederland produceren bloembollen van diverse gewassen zoals tulp, narcis, gladiool, hyacint en lelie. De afzet van deze bloembollen van de kwekers naar de groothandel/exporteurs verloopt voor circa 75% via bemiddeling door de zogenaamde In- en Verkoopbureaus (IVB's). De bloembollensektor kent drie van deze bureaus. Er zijn circa 650 groothandelaren/exporteurs. De overige 25% van de productie wordt verkocht of door directe verkoop van kwekers aan handelaren, of door tussenkomst van zelfstandige bemiddelaars. De totale produktiewaarde vanaf de kwekers bedraagt jaarlijks zo'n 1 miljard gulden. De groothandel/exporteurs op hun beurt verkopen de bloembollen voor de broei, d.w.z. het telen van de bolbloemen, of voor de droogverkoop, d.w.z. aan tuincentra, gemeenten, supermarktketens en dergelijke. 75% van de bloembollen wordt geëxporteerd; de exportwaarde bedraagt jaarlijks 1,2 miljard gulden.

Documenten en berichten

In het transactionele verkeer van de verhandeling van bloembollen worden door de betrokken partijen een groot aantal documenten gebruikt. Iedere transactie genereert van de totstandkoming van de "koop" tot aan de facturatie minimaal zes documenten, oftewel zes berichten. In figuur 1 is het verloop van deze berichtenstroom

bij de verhandeling van bloembollen weergegeven. Een redelijk grote kweker verwerkt jaarlijks 250 transacties; dit betekent dat hij 1500 berichten verwerkt. Een groothandelaar/exporteur verwerkt jaarlijks enkele duizenden transacties en dit betekent al gauw meer dan 10.000 berichten.

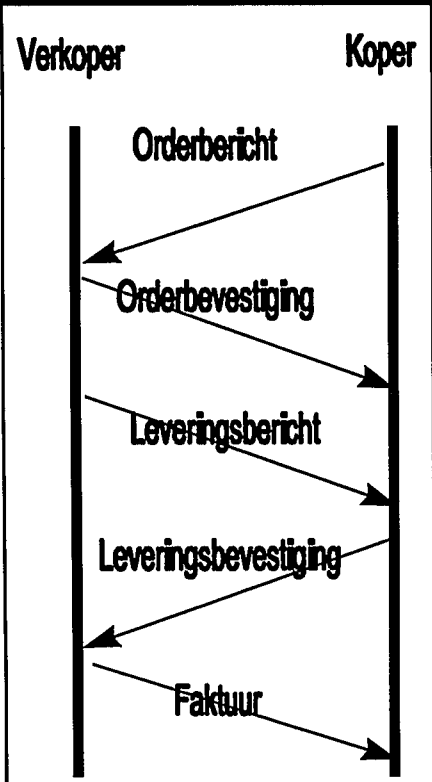
De stichting EDI-bulb heeft enkele jaren geleden een datacommunicatieproject gestart met als doel deze documentenstroom door automatisering en datacommunicatie te ondersteunen. EDIBulb heeft in eerste instantie het ATC en later Agritect Advies, nadat deze in 1996 de tuinbouwactiviteiten van het ATC heeft overgenomen, betrokken voor de algehele organisatie, de EDIFACT-berichtontwikkeling, bouwbegeleiding en het testen.

De Stichting EDIBulb

Automatisering en datacommunicatie zijn geen doel op zich. Ze dienen als ondersteuning van de handelsfunctie in de keten van kweker, via het IVB tot en met de groothandelaar/exporteur. De brancheorganisaties in de keten hebben onderkend dat EDI de mogelijkheid biedt het handelsproces te gaan verbeteren; men denkt hierbij aan:

- een snellere en kwalitatief betere informatievoorziening in de keten;
- tijdwinst bij het afhandelen van leveringen;
- vereenvoudiging van de administratie in alle schakels.

Figuur 1: schematische weergave van het berichtenverkeer tussen kweker en handelaar zonder tussenkomst van een IVB

Kortom mogelijkheden om zowel op brancheniveau, als op individueel bedrijfsniveau te komen tot meer samenwerking in de bloembollenketen.

Om dit te realiseren hebben de brancheorganisaties gezamenlijk de Stichting EDI-Bulb in het leven geroepen. Hierin nemen deel:

- Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur;
- Bond van Bloembollenveilingen;
- Bond van Bloembollenhandelaren;
- Produktschap voor Siergewassen (PVS).

Het datacommunicatieproject van de Stichting EDIBulb kent twee belangrijke fasen; in de eerste fase zijn de benodigde standaards ontwikkeld; in de tweede fase, welke thans in uitvoering is, wordt de daadwerkelijke datacommunicatie tussen de diverse schakels in de keten tot stand gebracht. Kenmerkend voor dit project is, zoals voor de meeste EDI-projecten, dat niet zozeer de informatica-technische zaken de agenda bepalen, maar zaken die te maken hebben met samenwerking tussen de be-

trokken partijen en het realiseren en implementeren van standaards. Het is daarom van groot belang dat bij een dergelijk project bestuurlijke betrokkenheid op hoog niveau in de sector gewaarborgd is.

Standaardisatie

In de eerste fase van het project is de benodigde standaardisatie tot stand gekomen om überhaupt datacommunicatie tussen al de betrokken partijen mogelijk te maken.

De gegevens welke op de diverse documenten voorkomen zijn als eerste gestandaardiseerd qua naamgeving en definitie. Van veel gegevens zijn codelijsten opgesteld. Voor het beheer van deze codelijsten is een databaseprogramma ontwikkeld.

Enkele zeer belangrijke, branchespecifieke codelijsten zijn:

- cultivarcodes;
- codes voor de bedrijven in de branche;
- maatcodes;
- conditiecodes.

Het zal duidelijk zijn dat voor de samenstelling van dergelijke codelijsten diverse instanties in de branche betrokken moeten worden, zoals IVB's, taxonomen en softwarebedrijven. Er diende een afstemming te komen met diverse in de praktijk in gebruik zijnde codelijsten. De cultivarcodeering werd afgestemd met de officiële taxonomische naamgeving en de officiële internationale cultivarregistratie. De daadwerkelijke invulling van de codelijsten heeft pas onlangs plaatsgevonden; immers zodra een codelijst is opgesteld dient er onderhoud en beheer plaats te vinden.

Als tweede zijn de documenten zelf aan de orde gekomen. Vanuit deze documentenstroom of berichtenstroom is een keteninformatiemodel samengesteld. Vervolgens zijn door ATC/AgriTECT Advies volgens de internationaal vastgestelde EDIFACT-standaards zes elektronische berichten ontworpen:

- orderbericht;
- orderbevestigingsbericht;
- leveringsbericht;
- leveringsbevestigingsbericht;
- IVB-transactiebevestigingsbericht;
- factuurbericht.

De laatste twee berichten zijn nagenoeg identiek; de toepassing verschilt echter; afhankelijk van het feit of de betreffende transactie plaatsvindt via een IVB, dan wel zonder tussenkomst van een IVB.

Deze berichtendefinities vormen de belangrijkste basis om op gestandaardiseerde wijze elektronisch te kunnen gaan communiceren tussen kweker, IVB en groothandelaar/exporteur.

Standaards voor de datacommunicatie

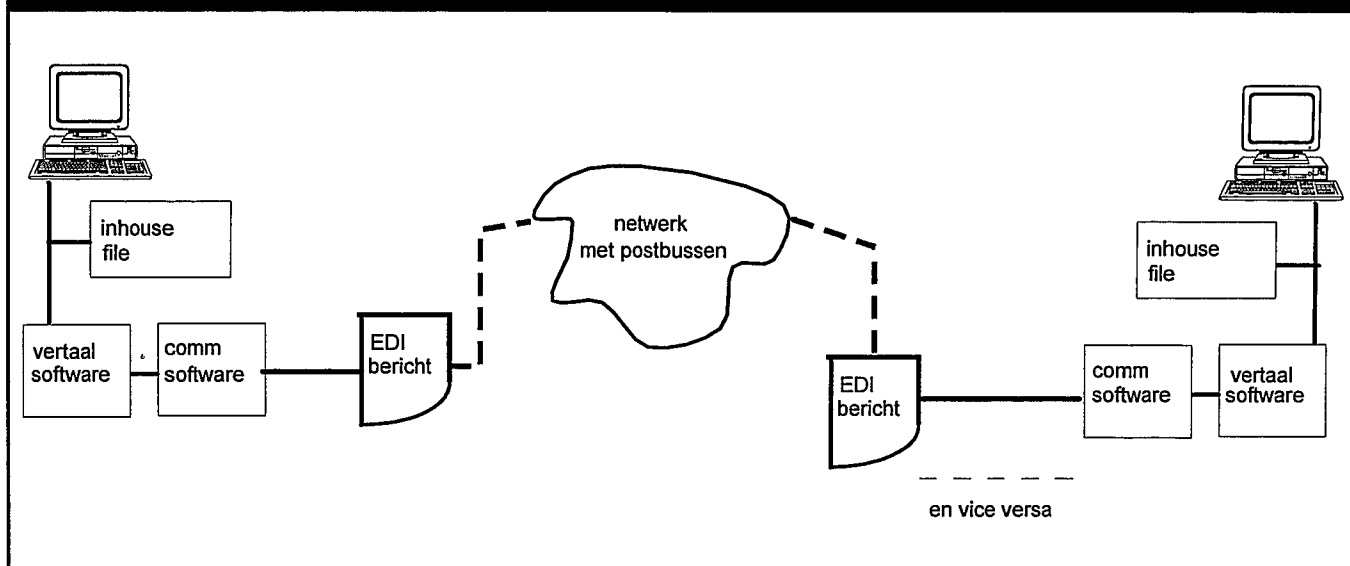
Na de functionele, veelal sektorspecifieke standaardisatie is de stap gezet om de datacommunicatie daadwerkelijk te gaan implementeren. Hiervoor zijn eveneens een aantal standaards als uitgangspunt vastgesteld, op basis waarvan diverse keuzes gemaakt konden worden. Dit betrof ondermeer:

- De keuze om bij de datacommunicatie tussen alle schakels te communiceren volgens de vastgestelde EDIFACT-berichtenset; de bloembollensektor is hiermee in feite de eerste sektor. Andere sectoren kozen tot nog toe, wegens de reeds bestaande situaties voor een andere standaard c.q. protocol.
- De keuze voor X-400 als datacommunicatie standaard voor de uitwisseling van berichten tussen de uiteindelijke deelnemers.

Om het eerstgenoemde punt te realiseren bestond er de mogelijkheid, dankzij een raamcontract voor de totale sierteeltsector van het PVS met de betreffende leverancier, vanuit EDIBulb EDI-vertaalsoftware aan te bieden aan de deelnemende (software)bedrijven. Bouwers van de branchesoftware hoeven hierdoor zelf geen programmatuur te schrijven voor de vertaling van gegevens in het uiteindelijke EDIFACT-formaat; zij kunnen zich beperken tot het opleveren en inlezen van een door de EDI-vertaalsoftware bepaald inhouse-file voor ieder bericht.

Als extern netwerk is, na een offerteronde met diverse leveranciers van een X-400 netwerk, de keuze gevallen op het netwerk van Agrotel.

Figuur 2: schematische weergave van het EDIFACT-berichtenverkeer van applicatie tot applicatie via een elektronisch postbussysteem

In figuur 2 is de datacommunicatie op deze wijze schematisch weergegeven.

Realisatie

Een ander belangrijk uitgangspunt van EDIBulb is dat alle branche-softwareleveranciers de mogelijkheid hebben hun programmatuur voor kwekers en handelaren geschikt te maken voor de datacommunicatie. Het is niet de bedoeling dat EDIBulb, als coördinerende stichting binnen de branche, zelf met bijvoorbeeld een beperkt EDI-datacommunicatieprogramma op de markt komt. Drie softwarepakketten voor kwekers en vijf pakketten voor bloembollenhandelaren worden thans geschikt gemaakt voor deelname aan de EDIBulb-datacommunicatie. Dit geldt eveneens voor de informatiesystemen van de drie deelnemende IVB's. Dit heeft erin geresulteerd dat de afgelopen maanden vijf softwareleveranciers en de drie IVB's met deze uitbreidingen van hun pakketten zijn gestart.

Testfase

Na de bouw is de testfase aangebroken. Deze valt uiteen in twee delen, een bureautest en een gebruikerstest; beiden worden uitgevoerd onder coördinatie van Agritect Advies. Als eerste vindt een bureautest plaats voor ieder afzonderlijk pakket en daarbinnen voor ieder van de gedefinieer-

de EDIFACT-berichten. Als volgende stap wordt de berichtenuitwisseling tussen de softwarepakketten onderling getest. Het is gebleken dat er relatief kleine problemen optreden, welke te maken hebben met de interpretatie van de gedefinieerde EDIFACT-berichten en de verschillende wijzen waarop gegevens in de diverse applicaties worden verwerkt of opgeslagen. Dergelijke problemen zijn veelal na enig onderling overleg met enkele aanpassingen in de programma's op te lossen. De datacommunicatie zelf via het netwerk van Agrotel levert geen problemen op.

De volgende stap, die nu gezet zal worden, is de gebruikerstest. Iedere softwarepakket wordt door maximaal drie gebruikers in de praktijk getest. De gebruikersspecifieke zaken komen tijdens deze fase aan de orde:

- conversie van EDIBulb-codes naar de intern gehanteerde codes;
- inbedding in de organisatie van het bedrijf;
- gebruiksmogelijkheden, gebruikersgemak;
- afspraken en procedures over de datacommunicatie tussen handelspartners.

Van projectfase naar exploitatiefase

De projectfase van EDIBulb duurt dit jaar nog voort. Inmiddels worden de voorberei-

dingen getroffen om door te groeien naar de exploitatiefase. Wanneer de gebruikers-test positief zal worden afgerond, zullen meer bedrijven zich aanmelden voor deelname aan EDIBulb. Gezien de huidige automatiseringsgraad mag verwacht worden dat de datacommunicatie tussen IVB's en groothandelaren/exporteurs snel zal groeien. De grotere kwekers zullen hierbij niet achterblijven.

Verdere mogelijkheden om de datacommunicatie de komende jaren vanuit EDIBulb te stimuleren zijn ondermeer:

- het ontwikkelen van meer elektronische berichten bijvoorbeeld van de bestaande documentenstroom van bloembollenveilingen en keuringsinstellingen;
- het aanpassen van bestaande handelsprocedures op de nieuw ontstane situatie, bijvoorbeeld door papieren documenten te laten vervallen;
- het creëren van hechte samenwerkings- en handelsrelaties tussen individuele bedrijven in de branche, gebaseerd op de mogelijkheden die datacommunicatie kan bieden.

De bloembollensektor heeft middels EDIBulb een belangrijke basis gelegd om de mogelijkheden die automatisering nu en de komende jaren gaat bieden tot voordeel te laten komen aan de bedrijven in de sektor.